

HIRDETÉNYEK.

Előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok
valamint a lap szelemi részét illető
minden közlemények ideintéendők.

Némmentelen levelek csak ismert kizetők
fogadtának el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVŰ PART KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

XIV. évfolyam 1887.

Debreczen. Hétfő, június 13

Előfizetési ár:
Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán
küldve:
Egész évre " " " " 10 ft — kr.
Félévre " " " " 5 ft — kr.
Negyedévre " " " " 2 ft 50 kr.
Egy órá " " " " 1 ft — kr.

Hirdetési díj:
Ot-hasábospettisor egyszeri beiktatásért 5kr
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr
Nyiltér 4 hasábos pettisorért 20 kr.
Hirdetést vagy reclamat magában foglalt
újdonság sora 50 krajczár.

III. szám.

Értesítés.

A szabadelvű párti választók értesítetnek, miszerint folyó június hó 17-én a választás napján a gyűhelyek a következők lesznek, u. m:

1. A Péterfia-csapóutcza I-ső kerület részére a Vilmos-féle vendéglő.
2. A Czeglédutczai részére: ugyanott a Vilmos-féle vendéglő.
3. A Varga utczaiak részére a „Hungaria“ (Fröhner-féle szálloda) és az Európa.
4. A Hatvan-Piac utzai, II-ik választó kerület részére: a Bika vendéglő.

Együttal felkéretnek, a t. választók hogy június hó 17-én reggel 8 óra előtt, azon gyűhelyeken, minél számokban megjelenni sziveskedjenek.

Debreczen, 1887. június 13.

A szabadelvű párt elnöksége.

A magyar állami pénzügyek reformja s a választási mozgalom.

A választási mozgalom folyamán egy fontos tény lett megzafolhatlanul bebizonyítva s ez az, hogy a kamatterheknek az állami adósságok által történt emelése főleg a nagy beruházások következménye. Visi Imre igen helyesen jut fejtegetése során ugyanezen érteimű befejezéshez, ha összehasonlítjuk az államadósságok után 1875-ben fizetett kamatokat azon utolsó évi kamatokkal, melyről a zárszámadások rendelkezésükre állanak.

1875-ben államadósságok után járó

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

VIOLA.

— Elbeszélés. —

Írta: CSÖREGH GYULA.

(Folytatás)

III

Cserháty Zoltán a vidéken növekedett föl. Huzonh t éves koráig lakott egy kis vidéki városban, hol iskoláit elvégezve, hivatali pályára lépett.

Midőn a tövárosban Otrobánékhoz került, egy percig sem jutott eszébe, hogy helyzetében más fiatal ember mindjárt megragadta volna az alkalmat, hogy viszonyt kössön a fiatal nővel.

Tetszett ugyan neki a fiatal nő, s talán be is vallotta magának, hogy szebb nőt nála még sohasem látott életében: de sohasem gondolt arra, hogy szemét reáemelje s ez által egy percze is megingassa szívében azt a tiszteletet, mivel ugy pártfogójának, mint annak nejeinek tsztozik. Beesületes férfi volt a szó teljes értelmében, s meggyalázónak tartotta volna magára nézve, ha visszé talána élni méltóságos urabátyjának beléhelyezett bizalmával.

A Kunigunda kisasszony pletykái, az ismerősök megjegyzései, s a fiatal nőnek napról-napra folyton s láthatólag növekvő lelki betegsége azonban nem maradtak rá nézve hatástalanul.

Nagyon naiv fiatal ember lett volna, ha be nem látja, hogy Viola öngyűségének gyengékedése, nagyon is összefügg az ő itt létevel. Nincs könnyebb, mint azt megtudni, hogy érdeklődik-e irántunk valaki, s hogy ez az érdeklődés szívből fakadt-e vagy pedig csupán tettetés.

Zoltán mikor erre a tapasztalatra jött, egész lényét sajátságos érzelem járta át. Megdöbent, mikor arra a gondolatra jött, hogy micoda következményei lehetnek ennek.

kamatokban fizetett az ország 92 milliót, 1885-ben 128 milliót. A különbség mintegy 35 millió s ezzel fedezték a 10 év alatt teljesített nagy befektetések terheit, az évről-évre növekvő kiadásokat egy keleti háboru és sokszoros kompi-káció terheit s Magyarország minden téren való haladásának költségeit.

Ha számításba vesszük, hogy a kölcsönök igénybe vételével eszközölt befektetések mennyit jövedelmeztek 1875-ben és mennyit 1885-ben s ezen összegeket a kamatterhek fedezeteként betudjuk, akkor ezen fedezet levonása után terheink növekvése alig több 20 milliónál

Ebből azonban szükségszerűleg következik, hogy az állam befektetésekre évek során át mit sem költsön, ha csak az ország közgazdasági erejének megvédéséről nincs szó pl. vízáradások elleni védművek építése.

Wekerle államtitkár szintén nagy határozottsággal utal erre valamint az az összes vidéki sajtóval mi is évek óta tettük, hogy t. i. e tekintetben a közvéleményt reformálni szükséges.

A hasznót, mely csak az individualis erély és vállalkozás kezdeményezésének és szerveztségének lehet eredménye, egyetlen állams-garantírozhatja. — Minthogy minden közgazdasági haladás egyuttal a közvélemény reformját is igényli s elhárítását azon közgazdasági tévedéseknek, melyek Magyarországon a nagy közönség gondolkodásában apathia és közöny korában, az önkényuralom alatt a pénzügyi nagyzás korszakában, az alapítási korszakban fészkeltek be magukat: a sajtó ép oly hazafias, mint gazdaságilag értékes munkát végzett az által, hogy ezen előítéletek s tévedések ellen küzdött, hogy a vidéki egyesületek s társulatok pénzügyi önál-

Másfelől pedig bizonyos melegséget érzett szívében, ha egy percze az aggodalmakat a szép nőre való gondolattal altatta el. Lassan, észrevétlenül lopózkodott szívébe ez az érzelem, miből csak akkor ébredt öatudatra, mikor egyszer egyik barátja tréfásan ar-figyelmeztette, hogy pár hét óta nagyon elmélázóvá lett, aminek az oka bizonyos-n nem más, mint az Otrobán Bertalan minisztertanácsos ur bájos fiatal felesége.

S ekkor elkezdett gondolkodni, hogy mi igazság lehet ebben a célzásban. Váróban annyira volna már, hogy az már rajta észre vehető? Igazán szereti-e azt a nőt vagy pedig csak hiúságát legyezgeti azzal a tudattal, hogy az a szép asszony bizonyosan szerelmes belé, s annak elitkolása okozza nála azt a nagyon is észrevehető lelki változást? Hát ennyire jutott már, hogy férfiaságát nem tudná a hiúság ellen megvédelmezni, s elbódítani engedi magát a talán csupa lát-szat által? Hát az a tisztelet és becsülés, mivel Otrobán Bertalan és családjának tartozik ilyen könnyen semmivé lehet?

Nem, annak nem szabad bekövetkezni mit az emberek gondolnak.

Szakítani fog inkább a miniszteri tanácsos urékkal örökre, de azt nem engedi meg, hogy a saját becsületét feláldozza hiúságának.

Még eddig nem tett olyat, mi lelkiismeretével ellenkezésbe jöhetne, jobb lesz tehát még most elválni a családtól, míg őt is nagyobb baj nem éri, s míg a fiatal nő is nagyobb gyanuba nem keveredik a világ előtt.

Csak azt várta, míg a miniszteri tanácsosék a fürdőre mennek, aztán pedig ott akarta hagyni őket, hogy más helyre költöz-zék.

S ez okozta azt, amiért mindig olyan tartózkodóan viselte magát Viola ő nagyságával szemben.

Cserháty Zoltán azonban nem gondolt arra, hogy az ész mellett szív is van, amit

lóságra való törekvéseit következetesen s önzés nélkül támogatta.

Ez által idővel Magyarországon is lehetséges lesz, hogy megszűnik azon gyakorlat, mely szerint magunk bár tétlenek vagyunk, de annál inkább szídjuk az állam télenységét.

Igen helyesen mondja Wekerle:

„A baj kuforása nálunk korántsem a rendes állami szükségletek túlzott voltában, hanem a magukba véve célszerű, hasznos, sőt nem ritkán okszerűen elnem odázható beruházási szükségletek nagy összegében rejlik. Ezeket a kiadásokat, kétségbe vonhanlan, hogy apasztanunk kell s csakis az elkerülhetlen és pedig első sorban a gazdaságilag és közvetlenül és megfelelőleg gyümölcsöző beruházásokra kell szorítkoznunk.“

„Apadni fognak továbbá kiadásaink az által, hogy a közelebbi évek folyamán több millióra menő évi kiadásunk meg fog szűnni, ilyen a többek között a szőlődezsma váltásáktövények törlesztésére s az állami vasutak kocsibeszerezési kiadásainak törlesztésére fordított összegek.“

Lényegesen apasztható lesz továbbá az évi szükséglet a legtöbb állami-adósság konverziója folytán, a mire nézve az előmunkálatok már teljesen készen vannak s a pénzpiacz kedvezőbb helyzete mellett eredménynyel keresztül is lesznek vihették.

A kiadásoknak ez apasztását olyan-nak kell tekinteni, mely mihelyt csak a körülmények engedik, keresztül me viendő. Az irányadót szempontnak e művelet-nél annak kell lennie, hogy az adósságok törlesztési határidejének meghosszabbításán kívül megfelelő kamatmegtakarítással is járjon, s hogy az új adóssági czimletek növeges kamatjába ne legyen annyival alacsonyabb a tényleges kamatnál, hogy ezáltal a terheken egy eset-

higgadt megfontolással és erőltetéssel nem lehet olyan könnyen legyőzni. Nagyon is mély érzelem volt már az, mit ő a fiatal nő iránt érzett, hogy sem annak parancsolni tudott volna minden erélyessége mellett is. Minél inkább igyekezett magát társaságától távol tartani, annál bangosabb panasszal követelte a szív is a magát. Igyekezett elhitetni magával, hogy nem szeret, s épen ez tette napról-napra szerelmesebbé. Csak akkor vette ezt észre igazán, mikor a fiatal nő férjével Tátra-Füredre távozott, hogy ott az orvosok tanácsa szerint gyógyulást szerezzen bajának. A távollét a helyett, hogy vissza adta volna lelki nyugalomát, csak újabb fájdalmakkal tetézte szíve sebet. Most érezte csak, hogy mennyire szeret, s hogy mily boldogtalanná lett e szerelem által. Nem volt egy perc, hogy a fiatal nő ne lett volna gondolatában; róla álmodott, nappal vele foglalkozott a lelke szüntelen. Atkozta azt a pillanatot, amelyben először Otrobánékhoz került s képes lett volna meghalni azért a nővér, kit neki nem szabad volt szeretni, s kit még is szívének, lelkének minden erejével, az ifjú szív legteljesebb lángolásával szeretett; szeretett úgy, ahogy még nem szeretett soha senkit, s ahogy az erőszak által lelánczolt szív végre bilineseitől megszabadulva, szeretni csak képes.

IV.

Június vége felé Cserháty Zoltán levelet kapott méltóságos urabátyjától. A levélben röviden ez állt:

Kedves öcsém! Nőm, va amint én is nagyon óhajtok már ittletted Siess utazni, szabadságod iránt már intézkedtem.

Zoltán sietett kivenni szabadság idejét, s két nap mulva már utban volt Tátra-Füred felé.

Utközben még rájött egy nehányszor az a gondolat, hogy jó volna talán visszaternie, vagy odahagyni a fővárost is örökre s elmenni a nagy világba, hogy hirt ne halljon róla soha senkisé: hanem minél

leg később újra folyamatba vehető konverzió által többé segíteni ne lehessen. En remélni merem, hogy beruházási kiadásaink fixirozása mellett a bizalom a magyar állami értékek iránt annyira növekedni fog, hogyha a pénz piacz általános conjunkturái is kedvezőbbek lesznek, a már előkésztett konverzionális művelett minden raison szerint keresztül lesz vihető s eredményében igen nagy horderejű leendő állami kiadásaink apasztásánál.

A közszolgáltatások növelésének lehető elkerülése végett első sorban is az állam magánjellegű gazdálkodásából eredő jövedelmek fokozása lett czélbe véve az állam mezőgazdasági jószágainak kezelésénél, a bányászattal, a veszteséggel járó üzemek felhagyása s magánosok műveinek veszélyeztetése nélkül egyes üzemeknek magán kézbe bocsítása által.

A posta és távirda intézmény adminisztrációjának egyesítése s olcsóbbá tétele folyamatban van, — az állami vasutak gazdaságosabb kezelése és nagyobb használása már is jelentékeny pénzügyi eredményre vezetett.

A kormány részéről már is előintézkedések tétettek a dohánjyövedék jövedelmi eredményének emelésére, és pedig két irányban, egyrészt a csempészkedés és egyéb jövedéki kihágások meggyáltása, másrészt pedig a termelés és gyártás tökéletesítése és olcsóbbá tétele mellett több gyártmány árának emelése útján. Hasonlókép előintézkedések tétettek némely bélyeg és illetéki tételek emelése iránt.

A bevételek fokozásának ki kell azonban terjeszkednie a közvetett adóknak s különösen a fogyasztási adóknak egész körére. Ez az a tér, melyen a bevételek fejlesztésének legnagyobb eredménye várható s melyen a fejlesztés idő múltán következetesen fokozható.

inkább közeledett czélja felé, annál lelküzetlenebb vagy ragadta magával lelkét, hogy valahára megláthassa azt, kit a sors az ő számára rendelt s még is olyan kegyetlenül elszakított tőle.

Most már végképen leszámolt minden-nel. Érezte, hogy másként nem tehet; hogy megy arra, amerre a sors magával viszi, s kerüljön bár életébe, de neki okvetlen meg kell annak a fiatal nőnek egyszer mondania, hogy szereti. Csak egyszer akarta megcsókolni ajakát, magához szoritani karcsu derekát úgy, hogy abban az egy ölelésben, abban az egy csókban benne legyen reménytelen szerelmének minden boldogsága és fájdalma; csak egyszer akarta hallani, — hogy ő is viszont szeretettik s hogy aztán mi lesz vele, hogy meghal-e ebben a boldogságban vagy pedig lelke meggyugszik a kikerülhetetlenben: azt nem tudta s nem is akarta tudni.

M-nt, rohant czélja felé, mint a kormánva vesztett hajó, melyet a szélvész a part felé hány, hogy ott vesszen el; szelleme és lelkiereje elveszett már az önmagávali tusában; gondolkodását megompitá a szüntel nélkül való töprengés; nem akart gondolni semmi egyébre, mint arra, hogy neki találkoznia kell még, habár utoljára is életében, azzal a nővel; s minél többet gondolkozott erről, annál inkább tehetetlenebbé vált lelkének az a férfias ereje, melylyel egykor annyira tudott uralkodni tettein és elragadtatásán. Nem volt többé az a higgadt, megfontoló ész, mely a tett elkövetése által mérlegeli a bekövetkezhetőket; az az érzelem, mit eddig nem ismert, s mi most bábként bánt el szívével, teljesen megbénítá szelleme rugékonyságát. Nem gondolt többé sem az Otrobán Bertalan iránt köteles hálára és tiszteletre, sem arra, hogy mi következhetik mind ebből arra a szegény nőre is; teljesen átengedte magát a jövőnek, hiszen ugy sem volt már egyéb czélja, mint egy percze bol-

